

Innst. 181 L

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 33 L (2013–2014)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om oppheving av bokloven

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

26. april 2013 fremmet regjeringen Stoltenberg II forslag til lov om omsetning av bøker (bokloven) i Prop. 144 L (2012–2013), jf. Innst 465 L (2012–2013). Bokloven ble vedtatt i Stortinget og sanksjonert 21. juni 2013, men er ikke trådt i kraft.

I kongelig resolusjon av 17. desember 2010 ble unntakene fra konkurranse-loven, som åpner for fortsatt fastprisordning for fag- og lærebøker for høyere utdanning, forlenget til 31. desember 2012, og for skjønnlitteratur og generell litteratur forlenget til 31. desember 2014.

I kongelig resolusjon av 7. desember 2012 er forskrift om unntak fra konkurranse-loven § 10 for samarbeid om omsetning av fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning forlenget til 31. desember 2014.

Bokloven ville erstattet unntaksforskriften. Til forskjell fra forskriften inneholder bokloven obligatoriske bestemmelser som skal omfatte alle norske utgivere og forhandlere av bøker i det norske bokmarkedet. Bokloven inneholder videre bestemmelser om maksimal rabatt fra leverandør til forhandler.

Regjeringen ønsker å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur og god tilgjengelighet for alle i Norge. Samtidig vil regjeringen vektlegge konkurransefremmende hensyn i rammevilkårene i boknæringen. Regjeringen vil oppdatere unntaksforskriften slik at den bedre legger til rette for

konkurranse og samtidig hensyntar litteratur- og språkpolitiske mål. Regjeringen tar sikte på å sende et forslag til ny forskrift om unntak fra konkurranse-loven på høring, slik at ny forskrift kan vedtas i god tid før utløpet av den gjeldende forskriften.

Regjeringen foreslår derfor at bokloven oppheves.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt, Jorid Holstad Nordmelan og Rigmor Aasrud, fra Høyre, lederen Svein Harberg, Kårstein Eidem Løvaas og Mette Tønder, fra Fremskrittspartiet, Morten Stordalen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Hanne Thür mer, viser til at regjeringen Stoltenberg II den 26. april 2013 fremmet forslag til lov om omsetning av bøker (bokloven) i Prop. 144 L (2012–2013), jf. Innst. 465 L (2012–2013). Bokloven ble vedtatt i Stortinget og sanksjonert 21. juni 2013, men er ikke trådt i kraft. Komiteen viser videre til Prop. 33 L (2013–2014) hvor regjeringen foreslår at bokloven oppheves.

Komiteen viser til at unntakene fra konkurranse-loven, som åpner for fortsatt fastprisordning for fag- og lærebøker for høyere utdanning, ble forlenget til 31. desember 2012, og for skjønnlitteratur og generell litteratur forlenget til 31. desember 2014, i kongelig resolusjon av 17. desember 2010. I kongelig resolusjon av 7. desember 2012 er forskrift om unntak fra konkurranse-loven § 10 for samarbeid om omsetning av fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning forlenget til 31. desember 2014.

Komiteen viser til at bokloven ville erstattet unntaksforskriften. Til forskjell fra forskriften inneholder bokloven obligatoriske bestemmelser som skal omfatte alle norske utgivere og forhandlere av bøker i det norske bokmarkedet. Bokloven inneholder videre bestemmelser om maksimal rabatt fra leverandør til forhandler.

Komiteen vil understreke at litteraturpolitikken skal legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur, samt god tilgjengelighet over hele landet. Særlig med tanke på å ivareta forfatteren og leseren.

Komiteen viser til de store endringer den teknologiske utviklingen har ført med seg, og de dyptgripende konsekvenser dette får for bokomsetningen verden over, også i Norge. E-bøker må forventes å ta stadig større markedsandeler. Utviklingen av gode lesebrettløsninger, og enkle ordninger for kjøp av bøker på nett, vil raskt føre til endrede brukervaner og dermed endringer i distribusjonsformer, konkurranseforhold og konseptutvikling av produktet. Komiteen mener det er vesentlig for ivaretagelsen av norsk litteratur og språk i fremtiden at bokbransjens aktører makter å gjennomføre en god overgang til en situasjon der digital produksjon og distribusjon vil være mer dominerende enn tilfellet er i dag. Dette fordrer en dynamikk i bransjen preget av omstillings- evne, økonomisk bærekraft og innovasjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at litteraturtilbudet i Norge preges av høy litterær kvalitet, bredde og mangfold. I et lite språksamfunn som det norske er det ikke gitt at kvaliteten, bredden og mangfoldet lar seg opprettholde av markedet alene. Flertallet peker på at bokloven inneholder obligatoriske bestemmelser som omfatter alle norske utgivere og forhandlere av bøker i det norske bokmarkedet. Flertallet ønsker å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur og god tilgjengelighet for alle i Norge. Samtidig må konkurransefremmende hensyn i rammevilkårene i boknæringen vektlegges. Derfor er det flertallets syn at en oppdatert unntaksforskrift bedre legger til rette for konkurranse og samtidig hensyntar litteratur- og språkpolitiske mål. Konkurransen presser frem nye innovative løsninger og tvinger prisene ned, og flertallet viser til at dette vil komme forbrukerne til gode i større grad enn gjennom bokloven.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, merker seg at regjeringen erklærer at den vil gjennomføre en frihetsreform i kulturpolitikken, i det perspektivet at det ikke er naturlig å sette i kraft en lov som pålegger alle

aktører – i dag og i fremtiden – en bestemt adferd. En boklov pålegger også utgivere og distributører som i dag står utenfor gjeldende samarbeidsavtale, å innrette seg etter en lov som i hovedsak inneholder de samme bestemmelsene som Bokavtalen, en avtale disse aktørene har valgt å ikke delta i.

Videre viser komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti til at aktørene som i dag står utenfor Bokavtalen, utgjør en uensartet gruppe. Enkelte fremstår som alminnelige forlag eller bokhandlere, mens andre opererer annerledes både med hensyn til hvordan produsere og distribuere. Disse medlemmer ønsker ikke med lov å tvinge igjennom likeartet adferd for en uensartet gruppe.

Disse medlemmer peker på at en bokavtale er basert på frivillighet. Man kan velge å inngå avtalen eller stå utenfor. Med en slik avtale vil det være markedsutviklingen som bestemmer om aktørene i bokbransjen vil være innenfor avtaleregimet eller ikke. Disse medlemmer peker på at med en boklov vil det i stedet være politikerne som har bestemt dette. En boklov utgjør den ene ytterligheten, der fri pris er den andre.

En frivillig avtale gir etter disse medlemmers syn bedre rom for konkurranse enn en boklov som påtvinger alle bransjeaktører samme regulering.

Disse medlemmer er enig i at systemet med bransjeavtale ikke bør erstattes med en boklov.

Komiteens medlemmer fra Høyre skulle gjerne sett at partene strakk seg lenger i avtalen, både på rabattsiden og ved å gjøre bransjerådet mer uavhengig, men merker seg at dette er så langt partene ser ut til å ville komme forbrukerne i møte.

Disse medlemmer mener en bokavtale som omfatter fastpris på nye bøker, kan medvirke til å opprettholde både produksjon og spredning av litteratur som ellers ikke ville blitt utgitt, gjennom henholdsvis en krysssubsidiert produksjon og redusert konkurranse mellom bokhandlere. Her er det vektingen mellom litteraturpolitikk i et lite språkområde mot forbrukerinteresser og fri konkurranse som blir avgjørende.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen 20. mars 2014 var enige om innholdet i en ny bokavtale. Den bygger på dagens avtale og skal legge til rette for å bevare og utvikle norsk språk og litteratur, samtidig som den stimulerer innovasjon og konkurranse i et lite bokmarked som det norskspråklige. Det er også innarbeidet prinsipper for forhandlingene mellom forlag og bokhandel,

blant annet for å ivareta mindre aktører. Flertallet har merket seg at det er bransjen som har vurdert de EØS-rettslige sidene ved denne avtalen og at eventuell usikkerhet om dette er bransjens ansvar.

Flertallet viser til at avtalen er ment å tre i kraft 1. januar 2015 når den nåværende avtalen løper ut.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at regjeringen burde tatt et større ansvar for å sikre en sårbar bransje i voldsom endring og internasjonal konkurranse. Disse medlemmer viser til at en rekke europeiske land har valgt å erstatte bransjeavtale med boklov. Dette er gjort fordi man politisk vil verne om språk og litteratur, og at bokbransjen trenger forutsigbare rammevilkår. En boklov ville sikret dette, samt at rammevilkårene ville vært like for alle. En boklov ville dessuten gitt de minste aktørene gode vilkår og sørget for større bredde i bokutgivelser. Til tross for dette mener disse medlemmer at den nye bokavtalen legger til rette for utvikling i norsk bokbransje, og at bokavtalen i mangel av en boklov vil være et av de viktigste virkemidlene for å sørge for at norsk språk, norsk litteratur og norske aktører kan hevde seg i en stadig sterkere global konkurranse.

Disse medlemmer mener fortsatt at en boklov ville sikret best forutsigbarhet, og ikke minst ville det vært et tydelig signal om at regjeringen hadde tatt ansvaret for språk- og litteraturpolitikken. På bakgrunn av dette vil representantene fra Arbeiderpartiet stemme imot opphevelse av bokloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ønsker en litteraturpolitikk som gir fremtidsrettede og gode rammevilkår for bokbransjen. Disse medlemmer mener god tilvekst av norske forfattere i alle sjangre og bred formidling av litteratur til alle deler av befolkningen er de sentrale målsettingene for litte-

raturpolitikken. Disse medlemmer ønsker et fremtidsrettet og helhetlig virkemiddelapparat der innkjøpsordninger, gunstige avgiftsordninger, stipend og garantiinntekter inngår som sentrale elementer ved siden av fastprisordningen slik den har funget i bransjeavtalen. Disse medlemmer mener bokpolitikken i Norge i stor grad har vært en suksess, og at bransjen kan vise til gode resultater, ikke minst med tanke på fremveksten av gode forfatterskap.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener en boklov er et statisk og rigid virkemiddel som er dårlig egnet til å fremme sunn konkurranse og innovasjon. Samtidig er dette medlem opptatt av at vi ikke får en situasjon med fripris i Norge. Dette medlem mener derfor at systemet med bransjeavtale, og unntak fra konkurranselovgivningen, er en god løsning som bør ivareta de kulturpolitiske begrunnede hensyn på en god måte.

3. Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om oppheving av bokloven

I

Lov 21. juni 2013 nr. 96 om omsetning av bøker oppheves.

II

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 6. mai 2014

Svein Harberg

leder

Jorid Holstad Nordmelan

ordfører

